

Jerzy Szablowski, Józef Niżnik, Zbigniew Pianowski

Kraków - Wawel, Rejony IV, VI/C, VII,
VIII, XII, AZP: 102-56

Informator Archeologiczny : badania 23, 66-67

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ceramikę późnośredniowieczną i nowożytną oraz tygle odlewnicze, prawdopodobnie związane z działającymi w tym rejonie warsztatami ludwisarskimi (?);

d) w sąsiedztwie Teatru im. J. Słowackiego (Pl. św. Ducha, wyk. XIX-XXIV). Podobnie jak w latach poprzednich rozpoznano tu nawarstwienia wczesnośredniowieczne z XII — XIII w. oraz późnośredniowieczne i nowożytne (Prace badawcze kontynuowała Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska PKZ w Krakowie);

e) na terenie posesji ul. Mikołajska 5 (wyk. I). Stwierdzono tu relikty budowli wykonanej z łamanych kamieni wapiennych i cegieł palcówek, związanej z późnośredniowieczną zabudową tej części miasta.

W 1989 r. przeprowadzono także badania ratownicze w wykopie instalacyjnym usytuowanym nad Wisłą, po wschodniej stronie Ronda Grunwaldzkiego. W wykopie stwierdzono nawarstwienia wczesnośredniowieczne z ceramiką datowaną na okres od IX do XIII w. Teren ten stanowił północną część dużej osady wczesnośredniowiecznej rozciągającej się po wschodniej stronie ul. M. Konopnickiej, w rejonie ulicy Klonowej i Ka. Marka (por. też Informator Archeologiczny. Badania 1971 i 1980).

Materiały i dokumentacja z badań przechowywane są w Muzeum Archeologicznym w Krakowie.

Kraków — Wawel,
Rejony IV, VI/C, VII, VIII, XII,
AZP: 102-56/—

Państwowe Zbiory Sztuki na Wawelu

Badania terenowe pod naukowym kierunkiem Konserwatora Wawelu — prof. dr. hab. Jerzego Szablowskiego prowadził Dział Archeologii PZS, kierowany przez mgr. Józefa Niżnika. Autor sprawozdania dr Zbigniew Pianowski. Finansowały Państwowe Zbiory Sztuki. Czterdziesty sezon badań. Grodzisko, głównie IX — XIII w., zamek gotycki i nowożytny oraz relikty osadnictwa starożytnego.

1. Rejon IV, dziedziniec po północnej stronie katedry oraz zakrystia boczna (mgr Janusz Firlot, dr Zbigniew Pianowski)

Kontynuowano nadzór archeologiczny oraz badania ratownicze na ciągach instalacji teletechnicznej, energetycznej i kanalizacyjnej. W zakrystii bocznej (sonda 1/89) uchwycono część negatywu kolejnej, czwartej przypory muru przedromańskiego (poprzednie odkryto w ubiegłym roku na dziedzińcu), natomiast w sondzie 2/89, zlokalizowanej dalej na wschód wystąpiły w dolnej partii nie naruszone warstwy kulturowe.

W zachodniej części dziedzińca, przy północno-zachodnim narożniku kaplicy Lipskich odsłonięto fragment „misy” z zaprawy wapiennej, o przypuszczalnej średnicy ok. 1,5 m, zalegającej tuż nad powierzchnią skały. Nieco dalej na zachód (wykop 2/88-89) na powierzchni skały wystąpiła wylewka zaprawy, stanowiąca być może poziom użytkowy a także negatyw muru (?) wykuty częściowo w skałę. Posiadał on rozwinięcie w kierunku północnym i trudno go wiązać w jedną całość z negatywami odsłoniętymi we wschodniej części dziedzińca.

2. Rejon VI/C, przy płu. ścianie budynku nr 9 (Mieczysław Fraś)

Nadzór archeologiczny przebudowy instalacji wodociągowej i energetycznej. Odsłonięto m.in. fragmenty murów XV-wiecznej Psalteri fundacji Jana Długosza: odcinek ściany południowej budynku oraz fragmenty murów działowych z resztkami sklepień. Ponadto na znacznej przestrzeni występowały kanały ceglane, należące do zaplecza sanitarnego austriackiego szpitala wojskowego. Wykorzystano je częściowo do poprowadzenia instalacji współczesnych.

3. Rejon VII, dziedziniec zewnętrzny (Mieczysław Fraś)

Kontynuacja budowy pełnoprzelazowego kanału c.o. nadzór archeologiczny ekip Hydrokopu i PP PKZ, ratownicze ingerencje archeologiczne. Prace prowadzono głównie w obrębie nowożytnych warstw zasypiskowych pochodzących z okresu budowy kolektora sanitarnego za czasów Wolnego Miasta Krakowa oraz częściowo w późnośredniowiecznych warstwach o charakterze niwelacyjno-nasypiskowym. W niższych partiach natrafiono na ślady obiektów drewnianych. Odsłonięto fragmenty murów XIX-wiecznego budynku austriackiego, odcinki fundamentów budowli nowożytnych oraz późnośredniowiecznych (?) a także w kilku punktach sklepienie kanału sanitarnego, miejscami niemal całkowicie zagłębionego w skałę.

4. Rejon VIII, przy płu. ścianie budynku nr 9 (mgr Andrzej Kukliński)

Nadzór archeologiczny prac przy budowie ciągu energetycznego. Odsłonięto odcinek gotyckiego muru obronnego, zachowanego tuż pod powierzchnią terenu. Wykopy na studzienki energetyczne po obu stronach muru prowadzono częściowo w warstwach XIII-wiecznego wału obronnego (instalację poprowadzono pod stopą muru). Bliżej północno-wschodniego narożnika budynku nr 9 natrafiono na fundamenty murów należących być może do XVI-wiecznej szkoły katedralnej.

5. Rejon XII, dziedziniec Batorego (mgr Janusz Firlot, dr Zbigniew Pianowski)

Kontynuacja badań archeologicznych w wykopach 1/86 i 1/87-88, założonych w obrębie romańskiego kościoła św. Gereona. Po odczyszczeniu z warstw destrukcji architektonicznej i pogłębieniu poziomu eksploracji okazało się, że szeroka ława, wykonana z płaskich, płytowych kamieni posiada lico południowe przebiegające po linii prostej (a nie jak sądzono uprzednio — z występem lub narożnikiem) i może ewentualnie stanowić fundament podpór międzynawowych kościoła romańskiego.

W centralnej partii części nawowej świątyni zachował się kamienny, murowany grobowiec romański, nakryty płytą z miękkiego wapienia. Komora grobowa, uszkodzona z dwu stron przez fundamenty XVI-wiecznej łaźni królewskiej była wyrabowana i pozbawiona kości szkieletu. Nad grobowcem zachował się fragment posadzki kościoła, wykonanej z zaprawy wapiennej na podkładzie kamiennym.

W wykopie 1/87-88 (89) odsłonięto dalszy fragment fundamentu podpór międzynawowych świątyni romańskiej (między nawą główną a południową). Z wyjątkiem najwyższej, ciosowej partii wykonana jest ona również z kamienia płytowego i posiada znaczną szerokość, podobnie jak ława „północna”.

— Ponadto nadzorowano roboty instalacyjne na wielu innych odcinkach (rej. II, III, IX), zasypywanie wykopu 15 w rej. X (z zakonserwowaną rotundą romańską) oraz wybieranie zasypiska XIX-wiecznego w rezerwacie na międzymurzu na pln. od Smocznej Jamy (rej. VIII).

Badania będą kontynuowane.

Kraków — Zwierzyniec,
Kościół Salwatora,
AZP: 102-56

Muzeum Archeologiczne w Krakowie

Badania prowadziła mgr Teresa Radwańska. Finansowało MA w Krakowie. Czternasty sezon badań. Wczesne średniowiecze, czasy nowożytne.

Odsłaniano w dalszym ciągu zachodnią, nieistniejącą dzisiaj partię kościoła. Odkopano zakończenie południowego muru międzynawowego związanego z południowo-zachodnim pomieszczeniem narożnym obiektu. Zakończenie to ma w planie formę krzyża a łączy naprzeciw dawniej znanego filara 31. Ten ostatni filar stanowi element północnych podpór międzynawowych. Ponadto odkryto resztki północnego muru obwodowego kościoła.

Po kilkuletnich ostatnich badaniach można określić zachodnią część najstarszego kościoła Salwatora (I faza — z apsydą) z I poł. XII w., jako trójnawową bazylikę. Jej długość wynosiła ok. 27 m.

Kruszczevo, gm. Stara Biaba,
woj. płockie,
St. I, AZP: 48-54/13

Polska Akademia Nauk Instytut Historii
Kultury Materialnej Zakład Epoki Metali
w Warszawie

Badania prowadził dr Marek Dulnicz, uczestniczyła mgr Dorota Popławska. Finansował WKZ w Płocku. Trzeci sezon badań. Osada wczesnośredniowieczna (VIII-XI w.).

Otwarto dwa wykopy o powierzchni 40 m² oraz wykonano 320 odwiertów sondażowych. Stwierdzono występowanie ciągłej warstwy kulturowej z VIII w., zalegającej na powierzchni ok. 40 m², oraz zbadano 2 obiekty osadnicze z tego okresu.

Obiekt 16 (nieregularny, 210 x 180 x 32 cm) miał jednowarstwowe wypełnisko i zawierał wyłącznie kilkadziesiąt fragmentów naczyń ręcznie lepionych i górą obtaczanych, niekiedy zdobionych ornamentem linii falistych.

Obiekt 17 (260 x 160 x 50 cm) był w planie owalny. Wypełniała go w większości jednolita warstwa kulturowa, przy dnie stwierdzono zaleganie drobnych warstewek żółtego pyłu i spalenizny. Obiekt zawierał kilkadziesiąt fragmentów naczyń ręcznie lepionych i górą obtaczanych. Odkryto w nim także: tańcuszek 6 ogniwkowy, grot z dwoma zadziornami, nóż, blaszkę, punce (wszystkie przedmioty z żelaza) oraz kościany rytec garncarski (?).

Obiekty odkryte w 1989 r., podobnie jak obiekt 15 badany w 1988 r. (poprzednio datowany na VII w.) można datować na wiek VIII.

Badania osady zakończono.

Lusówko, gm. Tarnowo Podgórne woj. poznańskie St. 18 parz okresy brązu

Lekno, gm. Wągrowiec,
woj. piłskie,
St. nr 3, AZP: 43-31/44

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu

Badania prowadził dr Andrzej M. Wyrwa z zespołem. Finansował UAM w Poznaniu. Siódmy sezon badań. Gród wczesnośredniowieczny (VII- poł. XII w.), romańska rotunda (I poł. XI w. ?), kościół gotycki (I poł. XIII — koniec XIV w.), późnogotycki obiekt sakralny (ok. XVI w. ?), rzędowe cmentarzysko szkieletowe.

Badania stanowiły kontynuację prac wykopaliskowych z lat 1982-1987. W 1988 roku nie prowadzono badań terenowych. Sezon ten poświęcono szczegółowemu opracowaniu materiałów pozyskanych w trakcie dotychczasowych prac wykopaliskowych.

W 1989 roku — prace archeologiczne zostały skoncentrowane w sektorze wschodnim stanowiska w wykopach 19, 20, 21, 22.

W części północno-wschodniej sektora wschodniego w bieżącym sezonie (wykop nr 19) kontynuowano rozpoznanie konstrukcji architektonicznych przylegających od północy do kościoła cysterskiego fazy A1. Uchwycono tu dwa fragmenty fundamentów (z dwóch różnych faz rozbudowy), stanowiące wg obecnej interpretacji część zabudowy zakrytą lub części klasztornej (?). W bieżącym sezonie nie uchwycono jeszcze pełnego przebiegu fundamentów, stąd też trudno na obecnym etapie rozpoznania o ich szczegółową interpretację.

W części południowej sektora wschodniego badania skoncentrowano nad szczegółowym rozpoznanie środkowo-wschodniej części wału i majdanu grodu (wykopy nr 20 i 22). W tym sezonie zdjęto tylko górne warstwy kulturowe związane z cmentarzyskiem zlokalizowanym wokół zabudowań sakralnych. Pod nimi odsłonięto warstwy związane z osadnictwem grodowym. W wykopie 22 odkryto fragment ceglanej konstrukcji będącej dwukomorowym grobowcem (grobowiec nr 1 i nr 2). Analizy konstrukcji i materiału archeologicznego wydobytego z jego wnętrza pozwala stwierdzić, że zbudowano go w okresie późnego średniowiecza na miejscu istniejącego tu już